

Loodus, teadmised ja keskkonnataju

Mart Jüssi

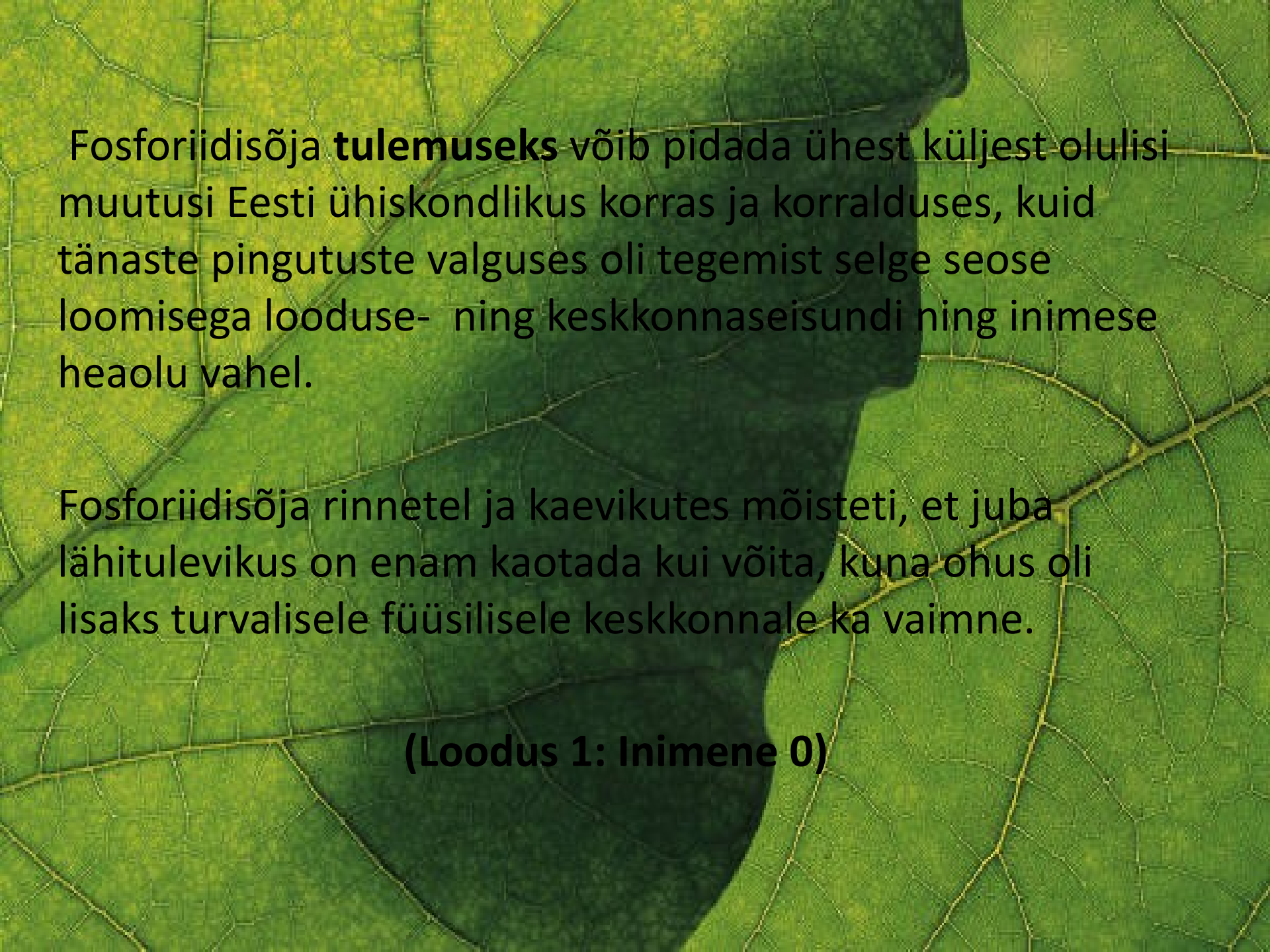

Minu ühiskonna- ja loodusevaatlused

- Ökoloogia kui teadus isendi ja keskkonnavahelistest sidemetest ja suhetest.
- Käitumisökoloogia kui uurimissuund, mis selgitab toimetamiste mõtet ja mõttekust (Krebbs ja Davis, Raivo Mänd “Elukunstnikud”, Huma 1988)
- Hüljeste valikud karmides keskkondades – edukas on see, kes ei raiska, ka kogudes.
- Riigikogu keskkonnakomisjon (2007- 2011), *üldpoliitiliste otsuste tegijate ja ametnike loodusteadusliku mõtteviisi süvendamine*

Säästev areng (kestlik, jätkusuutlik, mõnus minek)

- Fosforiidisõda 1988
- Säästva arengu seadus 1995
- Säästev Eesti 21 2005
- Keskkonnaseadustiku üldosa 2010.

Fosforiidisõja **tulemuseks** võib pidada ühest küljest olulisi muutusi Eesti ühiskondlikus korras ja korralduses, kuid tänaste pingutuste valguses oli tegemist selge seose loomisega looduse- ning keskkonnaseisundi ning inimese heaolu vahel.

Fosforiidisõja rinnetel ja kaevikutes mõisteti, et juba lähitulevikus on enam kaotada kui võita, kuna ohus oli lisaks turvalisele füüsilisele keskkonnale ka vaimne.

(Loodus 1: Inimene 0)

Säästva arengu seadus 1995 (1)

§ 1. Seaduse ülesanne

(1) Käesolev seadus sätestab säästva arengu rahvusliku strateegia alused.

...

(3) Käesoleva seaduse II osa sätestab looduskeskkonna ja loodusvarade säästliku kasutamise alused.

(4) Säästva arengu alused teistes valdkondades sätestab seadus, muu õigusakt või riiklik programm.

Säästva arengu seadus 1995 (2)

§ 2. Looduskeskkonna ja loodusvarade säästliku kasutamise eesmärk

Looduskeskkonna ja loodusvarade säästliku kasutamise eesmärgiks on tagada inimesi rahuldav elukeskkond ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades.

Säästva arengu seadus 1995 (3)

§ 3. Looduskeskkonda ja loodusvarasid säästva arengu alused

- (1) Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi on **igauks kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda** ning hoiduma sellele kahju tekitamast.
- (2) (2) Omandi käsutamise ja ettevõtlusega tegelemise vabadust kitsendatakse, **lähtudes vajadusest kaitsta loodust kui inimkonna ühisvara ja rahvuslikku rikkust.**
- (3) (3) Looduskeskkonna saastamise minimeerimine ja loodusvarade kasutamine **loodusliku tasakaalu säilitavates kogustes** on majandustegevuse põhinõuded.
- (4) ...

Säästva arengu seadus 1995 (4)

§ 5. Taastuv loodusvara

...

(5) Kasutatava varu suuruse ja aastased kasutusmäärad kehtestab Vabariigi Valitsus **arvestades looduslikku juurdekasvu**

§ 6. Taastumatu loodusvara

(1) Taastumatu loodusvara kasutamise kavandamisel lähtutakse järgmistest põhitingimustest:

- 1) teada olevate **varude jätkumisest võimalikult pikaks ajaks;**
- 2) taastuva loodusvara toodanguga või **ammendamatu energiaallikaga asendamisevõimalusest;**

...

Säästva arengu seadus 1995 (5)

§ 9. Bioloogilise mitmekesisuse säilitamine

...

(2) Bioloogilise mitmekesisuse säilitamise põhialused on:

1) looduslike liikide osas nende kaitse võimalikult madala taksonoomilise üksuse tasandil ja **võimalikult kõikide liikide säilitamiseks;**

...

3) eritüübiliste ökosüsteemide ja maastike säilitamine ning süsteemi loomine looduslikest ja poollooduslikest kooslustest **asustuse ja majandustegevuse mõju tasakaalustamiseks ning kompenseerimiseks;**

...

Eesti säästva arengu riiklik strateegia

Säästev Eesti 21

SE21

Säästev Eesti 21 (1, Sissejuhatus)

Lähteülesande kohaselt on SE21 Eesti riigi ja ühiskonna arendamise strateegia aastani 2030, sihiga ühendada **globaalsest konkurentsist tulenevad edukusenõuded** säästva arengu põhimõtete ja Eesti traditsiooniliste väärtuste säilitamisega.

Tegu on kogu ühiskonnaelu haarava arengukavaga, **mitte üksnes ökoloogilistele küsimustele** suunatud strateegiaga.

Kuna SE21 lähtub pikemast (30 aastat) ajahorisondist, ei saa ta olla vaid tänaste mureküsimuste keskne

Säästev Eesti 21 (2, Heaolu)

1. **Majanduslik jõukus.**

2. **Turvalisuse tase.** Indikaatorid: tervislik seisund, haigestumise risk, kuritegevuse määr, töökaotamise oht, stressi leviku määr.

3. **Võimaluste mitmekesisus** eneseteostuseks, rekreatsiooniks, sotsiaalseks suhtlemiseks. Indikaatorid: reaalne töönädala pikkus, tööga rahulolu, ajakasutus (nn seotud aja osatähtsus), võimalused aren-davaks ajakasutuseks.

Majandusliku jõukuse abil on teatud ulatuses võimalik ka teist ja kolmandat eesmärki **“osta”**. Need võimalused on aga piiratud - sel juhul tekib ühiskonna jaoks ebaefektiivset nn surrogaattarbimist, näiteks nõudlus liigsete turvateenuste järele või siis **looduse muutu- mine atraktsiooniks.**

Säästev Eesti 21 (3)

Ohud heaolule, soovitatav seisund 2030

Materiaalse heaolu tagamisega ei saada hakkama. See võib kaasa tuua sellised järelmõjud nagu tervise jätkuv halvenemine või **taastugevnev keskkonnasurve**, kul- tuurikeskkonna lagunemine.

(2030) Eesti on suutnud vältida Euroopa nn perifeeriamaa (kont- sentreerumine odavamale ja lihtsamale produktile või oma **loodusvarade ja looduskeskkonna odav väljamüük**) staatust.

Säästev Eesti 21 (4)

Heaolu , soovitatav seisund 2030

Materiaalse tarbimise liigset domineerimist ta- sakaalustavad mehhanismid. Eriti perioodi esime- sel poolel on vajalik spetsiaalselt kaasa aidata heaolu mõiste arenemisele ja nn mittemateriaalsele (sh kultuurilisele) tarbimisele, **ökoloogilistele elulaadimuutustele.**

See on oluline valdkond **meedia, kolmanda sektori ja riigi koostööks.**

Säästev Eesti 21 (5 Ökoloogiline tasakaal)

Eesmärgi saavutamise põhimehhanismid

Haridus. Ühiskond, olles ökosüsteemi osa, peab võtma vastutuse ökosüsteemide harmoonilise arendamise eest. Selle põhieelduseks on eetiline ja teaduslikult põhjendatud looduskeskkonna (elukeskkonna) haldamine.

...

Eesti tasakaalustatud jätkusuutliku arengu eelduseks peab olema kõikide ühiskonnakihtide, eriti aga **üldpoliitiliste otsuste tegijate ja ametnike loodusteadusliku mõtteviisi süvendamine.**

Keskkonnaseadustiku üldosa 2010

Sätestab:

ühiskonna ja ümbruskonna **ökoloogilised suhted** õiguste ja kohustuste kaudu,

õiguse tervislikule ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale ning teabele keskkonnasesundi ja toimuvate muutuste suhtes

Käsitleb:

keskonnahäiringuid, riske;

põhjustatu heastamise ja hüvitamise viise;

ettevaatuse- ja vältimise printsiipe;

igameheõigust ja sellega kaasnevaid piiranguid

Keskkonnataju ebakõlad

- Meie igapäevane leib
- Vana kaevu vesi
- Vaese mehe kasukas
- Ära hüüa hunti
- Kõik kasulikud bakterid
- Musta linnu needus

Energia – meie igapäevane leib

- Majandusministeerium vs. keskonnanorganisatsioonid
- Eesti on energeetiliselt kiviajas
- Otsime vabandusi mugavalt reostada, sest olulised on olematu tööstuse huvid ja madalal rippuvad viljad.
- Võitlus tuuleveskitega ja tarbepuuga kütmine.
- Laenuleib ja laastutuli, need ei kesta kaua
- Vesi kui vältimatu vajadus

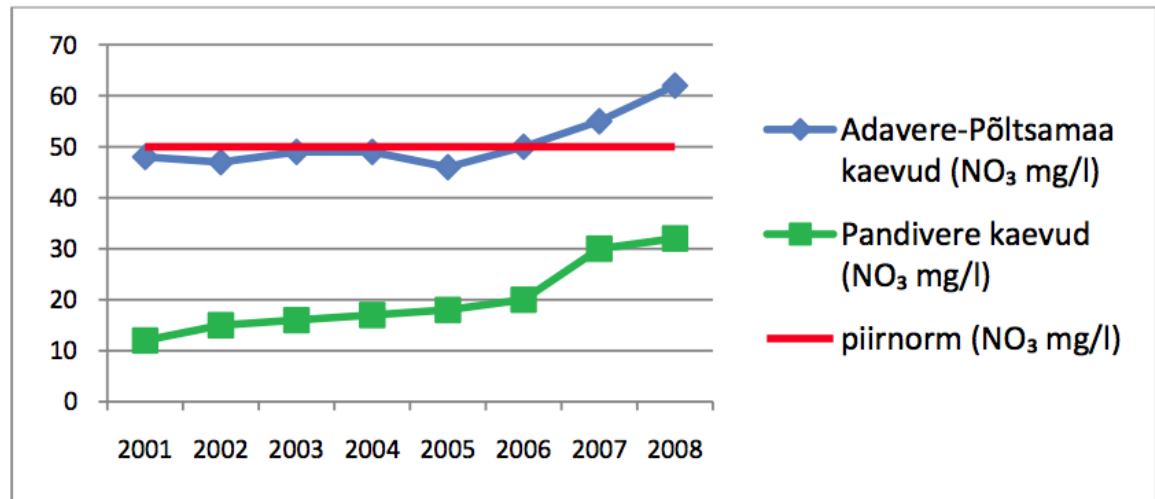
Vana kaevu vesi

Riigikontroll vs. põllumehed

Adavere-Põltsamaa seirekaevude vesi oli 2008. aastal valdavalt joogikõlbmatu

14. Kui võtta vaatluse alla ainult põhjaveekaevud, siis neis osutusid nitraatioonide sisaldused 2008. aastal suuremaks võrreldes kõigi varasemate vaatlustega (vt joonis 2). Keskmine nitraatide sisaldus hakkas suurenema alates 2006. aastast, ületades osas seirekaevudes joogivee saastesisaldusele seatud piiri, milleks on 50 mg/l. Järjest vähemaks jääb neid kaevusid, mille vesi on puhtamaks läinud.

Joonis 2. Nitraatioonikeskmise sisalduse muutused NTA seirekaevudes aastail 2001–2008

Allikas: Riigikontroll Keskkonnateabe Keskuse andmete põhjal

Vaese mehe kasukas- mets on väärtus!

Riigikontroll vs. KKM metsaosakond

Maaleht > Mets > Uudised

Metsaseaduse muutmise eelnõu hakkab valmis saama

Marku Lamp, keskkonnaministeeriumi metsaosakonna juhataja, Maaleht
03. aprill 2012 12:20

Maaleht > Mets > Uudised

Riigikontrolli hinnangul kahjustab raiemahtude suurendamine riigimetsa

Toimetas: Kai Simson
01. veebruar 2011 14:44

Saada sõbrale | Teade toimetajale | Loe kommentaare (6) | Prindi uudis

Riigikontrolli hinnangul on keskkonnaministeeriumis valminud Eesti metsanduse arengukava sisu vastuolus selle põhieesmärkidega, kuna raiemahtude suurendamine ei paranda metsade jätkusuutlikku majandamist.

Riigikontroll leiab riigikogu keskkonnakomisjonile saadetud hinnangus, et raiemahtude suurendamine kahjustab riigimetsa jätkusuutlikku majandamist. Samuti on riigikontrolli hinnangul arengukava eelnõus riikliku metsainventuuri andmeid tõlgendatud väärtalt ning eelnõu on vastuolus Eesti ja Euroopa Liidu looduskaitse eesmärkidega. Lisaks ei ole riigikontrolli kinnitusel analüüsitud raiemahtude suurendamiseks kavandatud raievanuste alandamise ja raie tingimuste leevendamise ettepanekuid.

Foto: Leili Mihkelson

Loe kommentaare (2) | Prindi uudis

luse

se

sanduse
igada
ja tõhus

gi

ite

asitamise

astas vaid kuni 20 m³, raieliikide määramise

Tinglikult on joonisel kujutatud praeguse seaduse kohane võimalik raielank (tumeroheline). Eraldisepõhine raie haaraks ka helerohelise ala.
Foto: Heiki Maiberg

Ära hüüa hunti!

Lambakasvatajad vs. hundid

Teema - Põllumajandus

Saaremaa lambakasvatajate autodele ilmusid huntidevastased üleskutsed ⁽³⁷⁾

Autor: Ain Lember

Laupäev, 14. aprill 2012

» Fifth level

[Loe kommentaare](#) | [Kommenteeri](#) | [Prindi](#)

Jaga: [f](#) [t](#) [o](#) [e](#) [in](#) [+](#) [+](#) [+](#) [+](#) [+](#)

Saaremaa lambakasvatajad algatasid protestikampaania huntide arvukuse piiramiseks ja varustavad oma sõidukid kleebistega "Saaremaa hundivabaks".

"Lasin jah nanna oma autole selle logo ja

ROHKEM TÄHELEPANU! Enos Rand otsib autole kleebitud üleskutsega lambakasvatajate muredele suuremat kõlapinda. Foto: Tõnu Veldre

Kõik kasulikud bakterid

Marutaud vs ohutu keskkond

Maaleht > Loodus > Uudised

Esmaspäevast algab sügisene metsloomade marutaudivastane vaktsineerimine

Toimetas: Kai Simson

09. september 2011 15:02

Saada sõbrale

Teade toimetajale

Loe kommentaare

Prindi uudis

Esmaspäeval, 12. septembril alustab Veterinaar- ja Toiduamet sügisest rebaste ja kährikute suukaudset marutaudivastast vaktsineerimist aladel, mis vahetult külgnevad marutaudi nakatunud riikidega.

Alates käesolevast aastast ei külvata vaktsiini kogu riigis, vaid vaktsineeritakse 20–40 kilomeetri ulatuses Läti piirist, 50 kilomeetri ulatuses Venemaa maismaapiirist ning 30 kilomeetri ulatuses Narva jõest. Vaktsiini külvamist alustatakse Ida-Virumaast, jätkatakse Eesti-Vene maismaapiiril Kagu -ja Lõuna-Eestis ning seejärel liigutakse edasi pikki Eesti-Läti piiri suunaga idast lääne poole kuni Pärnu laheni.

Musta linnu needus

Kaspar Mölder (SÜG 9 kl) vs. Tartu Ülikool

Kaspar Mölder läheb Türki Eestit esindama

Autor: [Ivika Laanet](#)
Neljapäev, 22. märts 2012

[Loe kommentaare](#) | [Kommenteeri](#) | [Prindi](#)

Jaga: [!\[\]\(d66ff64371a51729ac8c1cdaa685ba6f_img.jpg\)](#) [!\[\]\(0f31ebba7abcd47777e178db26f29705_img.jpg\)](#) [!\[\]\(63ea948177b1bcc486b2b76d20d5fb69_img.jpg\)](#) [!\[\]\(886f7dced1265a6d438eca0881817b40_img.jpg\)](#) [!\[\]\(bb381b56be27580041e232a6cbb04464_img.jpg\)](#) [!\[\]\(b2c220e365f65fbecc36477cc11d1df9_img.jpg\)](#) [!\[\]\(14f502f74d62a2b779aa25f575e10d5d_img.jpg\)](#) [!\[\]\(44123cf012d152d3d031735878384408_img.jpg\)](#)

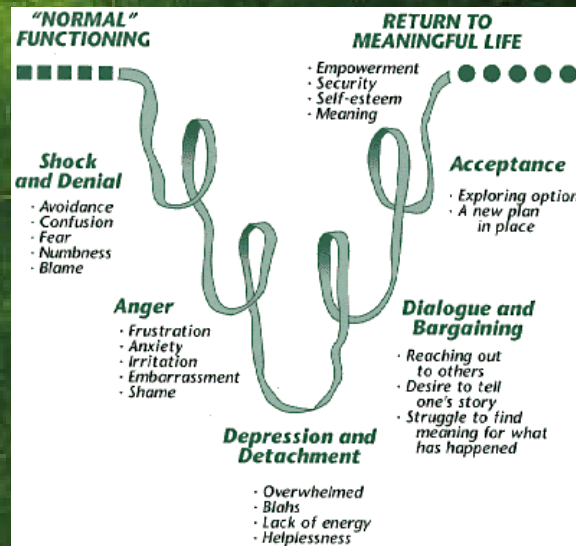
Saaremaa ühisgümnaasiumi 9. klassi õpilane Kaspar Mölder saavutas oma uurimistöoga "Kormoranide vaenamisest" õpilaste keskkonnaalaste uurimistööde üle-eestilisel konkursil esikoha. Kasparit juhendasid Mart Mölder, Mati Martinson ja Inge Vahter. Kaspar on seega üks kahest Eesti õpilasest, kes sõidab maikuuks Türki esindama Eestit rahvusvahelisel keskkonnaprojektide olümpiaadil.

Kaspari isa, SÜG-i bioloogiaõpetaja Mart Mölder ütles, et Istanbuli viinud töö teema suhtes tekkis Kasparil huvi neli aastat tagasi, kui ta käis mööda Kuussaare randa, pildistades kõiki neid, kes kormorane lasevad ja vaenavad.

Juhendaja sõnul on ajakirjandus kormoraniga päris ebaõiglaselt käitunud ning Kaspari töös on käsitletud just kormoranide kohta levinud eksiarvamusi ja rumalusi, mis inimesed teevad.

Hirm ja arm

Kübler Rossi mudel ja kognitiivne dissonants

Abiks on teadmised looduse toimimisest, isendite ja liikide vastasmõjudest

Keskkonnataju

- Paratamatusega ei ole mõtet pusida
- Inimene on looduse kroon
- Ta liigub ja loob ja lehvitab
- Tarkus tarviline vara

Aitäh!